

درس‌هایی که از
هفت سامورای
آموختیم

ریچارد پیرمن / مترجم: محمد ارژنگ

فهرست

۶۷.....	۶. گزینش سامورایی‌ها - بخش ۱.....	۰۰:۴۰:۳۳ - ۰۰:۳۲:۵۷
۷۴.....	۷. گزینش سامورایی‌ها - بخش ۲.....	۰۰:۴۹:۵۴ - ۰۰:۴۰:۳۴
۷۸.....	۸. سامورایی هفتم.....	۰۱:۰۱:۱۴ - ۰۰:۴۹:۵۵
۸۳.....	۹. روستای دهشت زده.....	۰۱:۰۱:۱۵ - ۰۱:۰۹:۴۹
۸۷.....	۱۰. اعلام خطر دروغین.....	۰۱:۰۹:۵۰ - ۰۱:۱۴:۱۸
۹۰.....	۱۱. کشیدن نقشه.....	۰۱:۱۴:۱۹ - ۰۱:۲۲:۴۴
۹۵.....	۱۲. «هنوز مثل یک بچه».....	۰۱:۲۶:۳۶ - ۰۱:۲۲:۴۵
۹۹.....	۱۳. زره سامورایی.....	۰۱:۲۶:۳۷ - ۰۱:۳۴:۱۹
۱۰۴.....	۱۴. رازی در باغ گل.....	۰۱:۳۴:۲۰ - ۰۱:۴۰:۳۰
۱۱۱.....	۱۵. تعلیم.....	۰۱:۴۰:۳۱ - ۰۱:۴۶:۴۵

۹.....	یادداشت مترجم.....	
۱۱.....	سپاسگزاری.....	
۱۵.....	پیش درآمد: شرق به دیدار غرب به دیدار شرق می‌رود.....	
۲۱.....	پیش‌گفتار: از سیدنی اتکینس.....	
۲۹.....	داستان: آموزش دادن و آموختن.....	
۳۴.....	۱. عنوان بندی آغازین.....	۰۰:۰۰:۰۱ - ۰۰:۰۳:۰۹
۳۵.....	۲. «خدایی نیست که از ما حمایت کند؟».....	۰۰:۰۳:۱۰ - ۰۰:۱۰:۲۶
۴۹.....	۳. در پی سامورایی‌ها.....	۰۰:۱۰:۲۷ - ۰۰:۱۷:۰۹
۵۴.....	۴. مرگ یک سارق.....	۰۰:۱۷:۱۰ - ۰۰:۲۵:۰۱
۶۰.....	۵. استاد و مریدانش.....	۰۰:۲۵:۰۲ - ۰۰:۳۲:۵۶

۲۵. نبرد دوم ۱۵۹
 ۰۲:۴۸:۵۸ - ۰۲:۴۱:۱۲

۲۶. پشت خطوط نبرد ۱۶۴
 ۰۳:۰۰:۲۷ - ۰۲:۴۸:۵۹

۲۷. آن شب ۱۷۰
 ۰۳:۱۳:۴۰ - ۰۳:۰۰:۲۸

۲۸. نبرد واپسین ۱۷۸
 ۰۳:۲۲:۳۹ - ۰۳:۱۳:۴۱

۲۹. پایان ۱۸۷
 ۰۳:۲۶:۵۵ - ۰۳:۲۲:۴۰

خروج از فضای فیلم: منبع الهامی پایا ۱۹۳

عوامل ۱۹۵

درباره‌ی نویسنده ۲۰۱

نام‌نامه ۲۰۳

فیلم‌شناسی ۲۱۱

کتاب‌شناسی ۲۱۳

۱۶. تنفس ۱۱۶
 ۰۱:۴۶:۴۶ - ۰۱:۵۲:۰۰

۱۷. برداشت محصول ۱۱۷
 ۰۱:۵۲:۰۱ - ۰۱:۵۵:۳۰

۱۸. کشیک شبانه ۱۲۲
 ۰۱:۵۵:۳۱ - ۰۱:۵۹:۰۴

۱۹. ساخت سنگر ۱۲۶
 ۰۱:۵۹:۰۵ - ۰۲:۰۴:۵۵

۲۰. دیده‌بانان ۱۳۰
 ۰۲:۰۴:۵۶ - ۰۲:۱۲:۱۳

۲۱. حمله‌ی غافلگیرانه ۱۳۸
 ۰۲:۱۲:۱۴ - ۰۲:۲۰:۰۹

۲۲. عزاداری ۱۴۳
 ۰۲:۲۰:۱۰ - ۰۲:۲۲:۲۵

۲۳. نبرد نخست ۱۴۶
 ۰۲:۲۲:۲۶ - ۰۲:۲۳:۳۰

۲۴. درگیری شبانه ۱۵۴
 ۰۲:۲۳:۳۱ - ۰۲:۴۱:۱۱

داستان:

آموزش دادن و آموختن

کِنس تورن، منتقد لس آنجلس تایمز و NPR و سخنران برنامه‌ی «استاد نویسندگی حرفه‌ای» در دانشگاه کالیفرنیا جنوبی، در کتابچه‌ی همراه دی‌وی‌دی **هفت سامورایی** در مجموعه‌ی کرایتریون، مطلبی را با عنوان «ساعت‌ها و زمان‌ها: کوروساوا و هنر داستان‌گویی حماسی» نوشته است. تورن در این مطلب بخشی از یادداشت آقای کراتر در شماره‌ی ماه اوت مجله‌ی نیویورک تایمز را می‌آورد که در آن به صراحت می‌گوید: «بسیار طولانی‌تر از تحمل آدم و داستانی که فیلم می‌خواهد بگوید» و سپس اضافه می‌کند: «هنوز هم فیلم‌های طولانی به شکلی متناقض این توانایی بالقوه را دارند تا بیش از هر نوع فیلم دیگری شما را کاملاً با شخصیت‌ها و تجربه‌ی فیلم دیدن درگیر کنند... پس از طولانی‌ترین فیلم موفق سال ۱۹۳۹، یعنی **بر باد رفته** با سه ساعت و چهل و دو دقیقه، **هفت سامورایی** فیلم دیگری است که مدت زمانی متناسب دارد... و بر خلاف اغلب فیلم‌های طولانی مدت هالیوودی، کارگردان **هفت سامورایی** مدت طولانی فیلم را صرفاً برای ارضای منیت خود به کار نبرده است. کوروساوا با اطمینان از توانایی‌اش و بدون هیچ تعجیلی، مثل یک سرآشپز خبره کارش را پیش می‌برد و می‌گذارد مواد خوراکش آرام آرام و به دل بپزد و لذیذ و لذیذتر شود. و به نظر می‌رسد این داستان به خصوص... درست همین روش را می‌طلبیده است.»

در فرهنگ لغات، برای کلمه «داستان» معادل‌هایی چون: قصه، روایت، گزارش، حکایت، افسانه، وقایع‌نامه، سرگذشت و پهلوان‌نامه آمده است. هر کدام از این معادل‌ها به نوبه‌ی خود مترادف‌هایی دارند که با معنای دقیق «داستان» متفاوت‌اند. شاید دانستن آنچه یک «سرگذشت» یا «حکایت» را یک داستان می‌کند، به سادگی از خصوصیات خود داستان بیاید: شخصیت‌ها، تعارض، هیجان، تعلیق، پیش‌آگاهی، مانع، اوج و یک آغاز و میانه و پایان که البته الزاماً به همین ترتیب نیست. در حالی که در **هفت سامورایی** این عناصر حضوری بی‌چون و چرا دارند، این فیلم همچنین کیاست لازم را برای تعریف کردن داستانش دارد: ساختاری که مبتنی بر بخش‌هایی است که تجربیات یک شخصیت را هویدا می‌کند، و در تمام مدت، قالب‌های قدیمی و به‌هم‌ریختگی ناشی از عناصر نحلیل‌شده‌ای را نمایش می‌دهد که باید با تلاش‌های (مبتکرانه‌ی) یک شخصیت به توازی جدید برسند.

یا:

چیدمانی از وقایع که بیانگر زندگی روزمره‌ی شخصیت، ناآرامی‌ای عنقریب، و تلاشی پرشور برای به دست آوردن توازن است. در بسیاری از این تلاش‌ها آشکار می‌شود که ما چرا این شخصیت را می‌بینیم.

یا:

بیان تجربیاتی از زندگی شخصیت که در تضاد یا تطابق با تجربیات بیننده است و از این طریق، چیزهایی از شخصیت (و همین‌طور بیننده) افشا می‌شود. در کتابچه‌ی مجموعه‌ی کرایتریون، مطلبی در گرامیداشت کوروساوا به قلم سیدنی لومت این‌طور شروع می‌شود: «خاک، باد، باران، آتش. عناصر اصلی طبیعت در همه‌ی فیلم‌های آکیرا کوروساوا آورده شده‌اند. من همیشه فکر می‌کنم که نیروهای طبیعی در فیلم‌های او، تلاش انسان‌ها را به سخره می‌گیرند. محدوده‌ی این تلاش، در آوردن قوت بخور و نمیری از زمین است تا این‌که باقی‌ماندن در یک قلعه باشد. آیا این سبب می‌شود که فیلم‌های او بدبینانه شوند؟ از نظر من خیر. تمام چیزی که به نظر می‌رسد این است که تلاش آدمی است که رفتار او را شرافتمندانه نشان می‌دهد. این امید است که در برابر بختی ناممکن مقاومت می‌کند و به بهترین شکل، طبیعت انسان را هویدا می‌کند.»

میل غریزی آدمی به زندگی جمعی مایه‌ی تسلی خاطر یا کژرفتاری او شده است اما ما همواره در برابر نیروهای طبیعی سنگ‌دل، وضعیتی آسیب‌پذیر داشته‌ایم. لومت از نوعی درک میان شخصیت‌ها و صحنه در شکل داستان‌گویی کوروساوا حرف می‌زند. «راهزنان» (حدود چهل سارق هفت سامورایی) خودشان می‌توانند نمادی برای چیزهایی باشند که در طبیعت عنان گسیخته‌اند (یا شاید خود همان چیزها باشند).

در نظر گرفتن این نوع نگارش و کار کوروساوا لزوم بازخوانی کارهای قدیمی‌ام را یادآوری کرد. من در کتاب *The Eye is Quicker* (که در سال ۲۰۰۴ منتشر شد) نوشته‌ام: «من فیلم‌هایی را در این کتاب آورده‌ام که می‌دانم تصویر روشن و قابل درکی از مباحث مطرح شده ارائه می‌دهند. بسیاری از مثال‌ها از یک فیلم و از یک صحنه آمده‌اند. واقعیت این است که تمام مثال‌ها می‌توانستند از هر فیلم دیگری آورده شوند. به‌طور عمده هر فیلمی چیزهایی دارد که می‌تواند به عنوان مثال بیاید.» در کتاب *Setting Up Your Scenes* (۲۰۰۵) آورده‌ام: «فیلمسازی شکل هنری عقب‌مانده‌ای است؛ نه به دلیل جایگاهش در تاریخ، بلکه به دلیل درس‌هایی که به هنرمند می‌آموزد. برای دیدن یک «اثر کامل» هیچ روشی وجود ندارد که «بهتر» باشد و بشود برای مهارت‌های خلاقانه‌ی لازم برای فیلم‌نامه‌نویسی، فیلم‌برداری، بازی، تدوین، تهیه‌کنندگی، کارگردانی و بقیه‌ی چیزها در فرایند جمعی فیلمسازی به آن چنگ انداخت و قدردانش بود.» اما حالا در این کتاب مثال‌هایی از یک فیلم (و یقیناً نه هر فیلمی) متبرک به ظاهری «عقب‌مانده» را ببینید!

کار (به عبارتی دقیق‌تر کارهای) جمعی سینما از نظر مقدار و شدت چنان پیچیده است که برنامه‌ای دقیق می‌طلبد. از آنجا که فیلمسازی کاری عملی است،

بنابراین قابل فهم است، با این حال تأثیرهای متقابل پیچیده‌ای از ویژگی‌های شخصی، حساسیت‌ها و خلق و خوها در آن نقش دارند، چیزی که سینما را نزدیک به حالتی ملکوتی و بنابراین بسیار خیالی می‌کند. این نخستین دلیلی است که بسیاری از کارگردانان (بزرگ) در پی آن اطمینان و آسایش خاطری هستند که کار کردن با افراد قبلی برایشان می‌آورد.

چهل سال کار کشیدن از دستم برای تدریس و تایپ کردن با آن در ده سال از این چهل سال، نتوانست چیزی جز خاطرات کلاس و درس را برانگیزد: دانش‌جویان فیلمسازی بر روی پایان‌نامه و وارد شدن به فضای کار فیلمسازی تمرکز دارند. توجه هنرجویان مراکز غیردانشگاهی به طور واضحی مبهم است! عمده‌ترین دلیل آن تنوع سنی زیاد در این مراکز است. بسیاری از این هنرجویان که در تلاش برای دریافت مدرک‌اند، آرزو می‌کنند یکی از شاگردان جوان‌تر کلاس بودند، کسانی که اغلب‌شان می‌خواهند وارد صنعت سینما شوند. معمولاً هستند هنرجویانی با سن بیشتر که به یادگیری اصول عملی فیلمسازی اشتیاق کمتری دارند. این‌ها کسانی‌اند که می‌خواهند شغل‌شان را عوض کنند و به همین اندازه هم کسانی دیگر هستند (با حدود ده سال سن بیشتر) که خالصانه مشتاق‌اند به یادگیری فرآیند و روش‌های فیلمسازی و تبدیل فیلمسازی به تجربه‌ای رضایت‌مندتر و لذتی اصیل ساختن برای هر کس که با آن‌ها کار می‌کند.

این خرمن نوشته‌ها و تصاویر که از مزرعه‌ی **هفت سامورایی** برداشت شده است، نمونه‌هایی قابل‌گرفته‌برداری برای هر کسی با هر سن و انگیزه‌ای به دست می‌دهد. من با این کتاب دیدی کلی از ماحصل کار فیلم‌نامه‌نویس و فیلم‌بردار و تدوینگر و همه‌ی همکاران کارگردان تهیه‌کرده‌ام، بدون این که قصد داشته باشم از تأثیر ضروری آن‌ها و همه‌ی عواملی چشم‌پوشی کنم که وقت، استعداد و تعهدشان را به آکیرا کوروساوا و داستان‌ش تقدیم کرده‌اند.

فکر نمی‌کنم کتابچه‌ی همراه دی‌وی‌دی **هفت سامورایی** بتواند جای نمایش این فیلم حماسی کوروساوا را بگیرد. خواهش می‌کنم فکر نکنید این کتابچه چنین محتوای عمیقی دارد. من هیچ به این فکر نکردم که **هفت سامورایی** را همراه با این کتابچه نگاه کنم. چرا که اطلاعات افزوده، تفاوت زیادی [را در تجربه‌ی فیلم دیدن] ایجاد خواهد کرد. من اصرار دارم که **هفت سامورایی** را همراه این کتاب، قبل از خواندن این کتاب و بعد از خواندن آن یا به هر ترتیبی که می‌خواهید تماشا کنید.

آموزش فیلمسازی قاعدتاً به توان کمتری نسبت به یادگیری‌اش نیاز دارد. من این را می‌دانم چون هر چند به مدت طولانی تدریس می‌کرده‌ام اما همیشه به دقت در حال آموختن بوده‌ام. ژوزف ژوبر (۱۷۵۴-۱۸۲۴) اخلاق‌دان و رساله‌نویس فرانسوی معتقد است: «آموزش دادن، آموختن دوباره است». آموزش تدوین فیلم در عصر دیجیتال، چالش‌های جدیدی را به چشم می‌آورد چون در این دوره فن‌آوری در پس‌تولید سبب شده که تعهد کشف خلاقانه و جسارت کارهای فنی، خیلی ساده نادیده گرفته شوند. در عوض، اسباب فنی مسبب تسریع کار شده‌اند و ما را سخت‌گیر کرده‌اند. تجهیزات سهل‌الوصول سبب شده که این تصور به وجود آید

۱. عنوان بندی آغازین

۰۰:۰۳:۰۹ - ۰۰:۰۰:۰۱

کوروساوا با عنوان بندی ساده و صریحی شروع می‌کند. نام عوامل اصلی به رنگ سفید بر روی زمینه‌ای سیاه، بدون هیچ خط و طرح و سایه یا احیاناً تصویری سوپرایمپوز شده است. صدای طبل‌های تکراری، حسی سنگین ایجاد می‌کند، نحوستی که به زودی اعلام و نمایان خواهد شد. صدای سازهای سنتی بادی و زهی ژاپنی، با ملودی ساده‌ای، نام عوامل فیلم را همراهی می‌کند.

درس آموخته

مطالبی - و احتمالاً مطالب زیادی - درباره‌ی سادگی در عنوان بندی آغازین فیلم گفته شده است. در این جا، وظیفه‌ی قراردادی یادآوری نام عوامل فیلم، بدون دخالت بی‌جا در تصاویر داستان انجام گرفته است. موسیقی یک فضای پیش‌بینانه ارائه می‌دهد تا تمام آنچه لازم است اطلاع داده شود، طوری که داستان بلافاصله به جریان می‌افتد.

۲. «خدایی نیست که از ما حمایت کند؟»

۰۳:۱۰ - ۰۳:۲۶:۰۰

پس از نام کارگردان، به سیاهی فید می‌شود و سپس نوشته‌های عمودی ژاپنی اطلاعاتی به ما می‌دهند:

«دوره‌ی سنگگو، زمان جنگ‌های داخلی ژاپن بود. دوره‌ای بی‌قانون که دهقانان در معرض حمله‌ی راهزنان بودند... و کشاورزان در همه‌جا زیر چکمه‌های آهنین راهزنان خرد می‌شدند... در طول جنگ‌های داخلی، چرخه‌ی بی‌پایان درگیری‌ها سبب شد زمین‌های زراعی، یابمال دزدان شوند. مردمان صلح‌جو در وحشت از نزدیک شدن صدای سُم اسب‌ها زندگی می‌کردند...»

در نسخه‌ی دی‌وی‌دی، آخر این جملات ترجمه شده است اما جملات قبلی، در فیلم‌نامه‌ی کوروساوا وجود داشته‌اند و [در کتابچه‌ی همراه دی‌وی‌دی] بعد از بخش شرق به دیدار غرب به دیدار شرق می‌رود، یادآوری ارزشمندی از کوروساوا (تا حدودی) درباره‌ی زمان آمده است که به قساوت کاتولیک‌ها علیه اوگنوها‌ی فرانسه اشاره دارد: «در روز کشتار سن‌بارتلمی^۲ در فرانسه، ژاپن درگیر و دار جنگ داخلی بود». گفته‌ی کوروساوا مفهومی جهانی و تاریخی در بر دارد.

۱. Huguenots: گروهی از پروتستان‌های فرانسوی که به اصلاحات مذهبی معتقد بودند.

۲. St. Bartholomew's Day massacre: سرکوب گسترده و خونین پروتستان‌های فرانسوی کالوینیست در جریان جنگ‌های مذهبی فرانسه و به سال ۱۵۷۲. این فاجعه به دست شارل نهم، پادشاه وقت فرانسه، صورت گرفت. (دانشنامه‌ی ویکی‌پدیا)